Neljapäev, 10. oktoober 2019

P9_TA(2019)0031

Välisriikide sekkumine valimistesse ja desinformatsioon riiklikes ja üleeuroopalistes demokraatlikes protsessides

Euroopa Parlamendi 10. oktoobri 2019. aasta resolutsioon välisriikide sekkumise kohta valimistesse ja desinformatsiooni kohta riiklikes ja üleeuroopalistes demokraatlikes protsessides (2019/2810(RSP))

(2021/C 202/06)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut (ELi leping), Euroopa Liidu toimimise lepingut (ELi toimimise leping), Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artikleid 7, 8, 11, 12, 39, 40, 47 ja 52, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, eriti selle artikleid 8, 9, 10, 11, 13, 16 ja 17, ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli, eriti selle artiklit 3,

— võttes arvesse 16. detsembri 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, eriti selle artikleid 2, 17, 19, 20 ja 25,

— võttes arvesse komisjoni 26. aprilli 2018. aasta teatist „Euroopa lähenemisviis veebis leviva väärinfoga võitlemiseks“ (COM(2018)0236),

— võttes arvesse komisjoni ja komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 5. detsembri 2018. aasta ühisteatist „Väärinfovastane tegevuskava“ (JOIN(2018)0036) ning komisjoni ja komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 14. juuni 2019. aasta ühisaruannet väärinfovastase tegevuskava rakendamise kohta (JOIN(2019)0012),

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 18. oktoobri 2018. aasta järeldusi,

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi uuringuteenuste peadirektoraadi 15. märtsil 2019 avaldatud uuringut vääriinfo automaatse tõrje kohta (Automated tackling of disinformation) ([1]),

— võttes arvesse oma 12. märtsi 2019. aasta resolutsiooni julgeolekuohtude kohta, mis on seotud Hiina järjest suurema tehnoloogilise kohaloluga ELis, ja võimalike ELi tasandi meetmete kohta nende ohtude vähendamiseks ([2]),

— võttes arvesse oma 23. novembri 2016. aasta resolutsiooni ELi strateegilise kommunikatsiooni kohta vastusammuna tema vastu suunatud kolmandate osapoolte propagandale ([3]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi 13. märtsi 2019. aasta soovitust nõukogule ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale Euroopa välisteenistuse järelmeetmete kohta kaks aastat pärast Euroopa Parlamendi raportit, milles käsitleti ELi strateegilist kommunikatsiooni vastusammuna tema vastu suunatud kolmandate osapoolte propagandale ([4]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) ([5]) ja selle käimasolevat reformi,

— võttes arvesse oma 25. oktoobri 2018. aasta resolutsiooni Facebooki kasutajate andmete kasutamise kohta Cambridge Analytica poolt ja selle mõju kohta andmekaitsele ([6]),

([1]) Euroopa Parlamendi uuringuteenuste peadirektoraat, teaduslike tuleviku-uuringute üksus, 15. märts 2019.
([2]) Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0156.
([3]) ELT C 224, 27.6.2018, lk 58.
([4]) Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0187.
([5]) EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37.
([6]) Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0433.

Neljapäev, 10. oktoober 2019

— võttes arvesse oma 12. detsembri 2018. aasta resolutsiooni ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamise aastaaruande kohta ([7]),

— võttes arvesse komisjoni 24. juuli 2019. aasta teatist „Üheksateistkümnes eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta“ (COM(2019)0353),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrust (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) ([8]),

— võttes arvesse komisjoni 6. juuni 2018. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2021–2027 digitaalse Euroopa programm (COM(2018)0434),

— võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,

A. arvestades, et kolmandate riikide riiklike ja valitsusväliste osalejate katsed mõjutada otsuste tegemist ELis ja selle liikmesriikides ning avaldada ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtustele pahatahtliku sekkumise abil survet on osa laiemast suundumusest, mida demokraatlikud riigid kogevad terves maailmas;

B. arvestades, et välisriikide sekkumine võib toimuda mitmel kujul, sealhulgas sotsiaalmeedias levivate desinformatsioonikampaaniatena, mis püüavad kujundada avalikku arvamust, valimistega seotud elutähtsa taristu vastu suunatud küberrünnakutena ning poliitilisel areenil tegutsejate otsese ja kaudse rahalise toetamisena;

C. arvestades, et välisriikide sekkumine valimistesse on suur probleem, kuna see kujutab endast tõsist ohtu Euroopa demokraatlikele ühiskondadele ja institutsioonidele, põhiõigustele ja -vabadustele, õigusriigile, julgeolekule, majanduslikule heaolule ja lõppkokkuvõttes ka Euroopa suveräänsusele;

D. arvestades, et riigid, kes tegelevad välissekkumisega, on ära kasutanud ja väärkasutanud ka inimeste ja majanduste ülemaailmset ühendatust digitaalsete vahendite ja uute tehnoloogiate abil; arvestades, et meediat, eelkõige sotsiaalseid platvorme, saab kergesti ära kasutada väärinfo levitamiseks;

E. arvestades, et teadlikkust Venemaa desinformatsioonikampaaniatest tuleb suurendada, kuna need on peamised allikad, kust väärinfo Euroopas pärineb;

F. arvestades, et lisaks Venemaale tegelevad pahatahtliku sekkumisega Euroopa avalikesse aruteludesse ka muude kolmandate riikide riiklikud ja valitsusvälised osalejad;

G. arvestades, et komisjoni 2019. aasta juuni eelanalüüs näitas, et Euroopa Parlamendi valimiste terviklikkuse kaitseks kehtestatud meetmed aitasid piirata välismaiste riiklike ja valitsusväliste osalejate sekkumist 2019. aasta mais toimunud Euroopa Parlamendi valimistesse;

H. arvestades, et EL on edukalt rakendanud mitmeid meetmeid, et leevendada välismõju 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimistele ja säilitada nende terviklikkus, sealhulgas koostanud väärinfot käsitleva tegevusjuhendi, loonud varajase hoiatamise süsteemi ja Euroopa valimiskoostöö võrgustiku; arvestades, et komisjon on teatanud kavatsusest võtta nende probleemide lahendamiseks lisameetmeid;

I. arvestades, et EL sõltub suurel määral välisriikide tehnoloogiatest, tarkvarast ja taristust, mis võib muuta selle vastuvõtlikumaks välisriikide sekkumisele valimistesse;

J. arvestades, et pahatahtliku sekkumise ulatus nõuab Euroopalt kooskõlastatud reageerimist, sealhulgas mitut täiendavat tegevussuunda;

K. arvestades, et vastutus väärinfoga ja välisriikide valimistesse sekkumisega võitlemise eest ei lasu üksnes riigiasutustel, vaid ka interneti- ja sotsiaalmeediaettevõtetel, kes peaksid seetõttu tegema selle eesmärgi saavutamiseks koostööd, kahjustamata samas sõnavabadust ega muutumata erastatud tsensuuriasutusteks;

([7]) Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0514.
([8]) ELT L 119, 4.5.2016, lk 1.

L. arvestades, et mitmest uurimisest on selgunud, et olulisi valimisnorme, eelkõige kehtivaid sätteid kampaania rahastamise läbipaistvuse kohta on rikutud või neist kõrvale hoitud, ning väidetakse, et kolmandate riikide, eriti Venemaa mittetulundusorganisatsioonid on teinud poliitilisi kulutusi;

M. arvestades, et kõik teated välisriikide sekkumise kohta valimistesse moodustavad kokku süstemaatilise mustri, mida on viimastel aastatel korduvalt esinenud;

N. arvestades, et enne 2020. aasta lõppu korraldatakse liikmesriikides üle 50 presidendi-, riigi, kohaliku või piirkondliku tasandi valimise;

1. rõhutab, et vastupanuvõimelistes demokraatlikes ühiskondades on sõna- ja väljendusvabadus, eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse ning massiteabevahendite mitmekesisus kesksel kohal ning tagavad parima kaitse väärinfo levitamise kampaaniate ja vaenuliku propaganda vastu;

2. rõhutab, et välisriikide vaenuliku sekkumise ja väärinfo mitmetahulisusele vaatamata on valimistesse sekkumine osa hübriidsõja laiemast strateegiast ning sellele reageerimine on endiselt julgeoleku- ja välispoliitika keskne küsimus;

3. kordab, et välisriikide sekkumine valimistesse õõnestab inimeste õigust otsustada oma riigi valitsemise üle otse või vabalt valitud esindajate kaudu, nagu on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis, ning sellise teiste riikide sekkumise puhul on tegemist rahvusvahelise õiguse rikkumisega ka juhul, kui sõjalist jõudu ei kasutata ning territoriaalset terviklikkust või poliitilist sõltumatust ei ohustata;

4. on veendunud, et vabad ja õiglased valimised on demokraatliku protsessi tuum ning nõuab seetõttu, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid võtaksid selles küsimuses otsustavaid meetmeid, sealhulgas eelseisvas ELi tulevikku käsitlevas arutelus;

5. väljendab sügavat muret asjaolu pärast, et pidevalt kerkib esile tõendusmaterjali sekkumise kohta, sageli viitega välisriikide mõjule kõikide suurte riiklike ja Euroopa Parlamendi valimiste eel, kusjuures suur osa sellest sekkumisest on kasulik ELi-vastastele, paremäärmuslikele ja populistlikele kandidaatidele ning on suunatud konkreetsete vähemuste ja vähekaitstud rühmade, sh migrantide, LGBTI-inimeste ja usurühmituste, roma päritolu inimeste, moslemite või moslemiteks peetavate inimeste vastu, et teenida laiemat eesmärki – õõnestada demokraatlike ja võrdväärsete ühiskondade atraktiivsust;

6. võtab teadmiseks ülemaailmse murettekitava suundumuse, mille puhul paremäärmuslikud rühmad kasutavad sotsiaalmeedia platvormidel ulatuslikult väärinfot; tunneb muret, et selline väärinfo on suurendanud vastuseisu soolisele võrdõiguslikkusele ja LGBTI-inimeste õigustele;

7. võtab teadmiseks asjaolu, et enamikus liikmesriikides on välismaised annetused poliitilistele erakondadele ja kandidaatidele täielikult või osaliselt keelatud; tuletab murega meelde, et isegi kui seadused seavad poliitilise rahastamise allikatele piirangud, on välismaised osalejad leidnud võimalusi neist kõrvale hoida ja pakkunud toetust oma liitlastele, võttes laenu välispankadest (nt Front Nationaliga seotud 2016. aasta juhtum), sõlmides ostu- ja ärilepinguid (nt ajalehtedes Der Spiegel ja Süddeutsche Zeitung 17. mail 2019 Austria Vabaduspartei vastu esitatud süüdistused ning Buzzfeedis ja L'Espressos 10. juulil 2019 erakonna Lega per Salvini Premier vastu esitatud süüdistused) ning lihtsustades finantstegevust (nt Ühendkuningriigi ajakirjanduses avaldatud andmed kampaania Leave.eu kohta);

8. väljendab sügavat muret eelkõige Venemaa propaganda äärmiselt ohtliku olemuse pärast ning kutsub komisjoni ja nõukogu üles koostama tõhusat ja üksikasjalikku strateegiat, et võidelda Venemaa desinformatsioonistrateegiate vastu kiiresti ja kindlalt;

9. märgib murega, et idanaabruse strateegilise kommunikatsiooni töörühma poolt alates jaanuarist 2019 Venemaa allikate kohta registreeritud ja dokumenteeritud väärinfo juhtumite arv (998 juhtumit) on rohkem kui kaks korda suurem kui samas ajavahemikus 2018. aastal (434 juhtumit);

10. mõistab lisaks teravalt hukka kolmandate riikide riiklike ja valitsusväliste osalejate üha agressiivsema tegevuse, mille eesmärk on õõnestada Euroopa demokraatiate normatiivseid aluseid ja põhimõtteid ning kõigi ELiga ühinevate riikide suveräänsust Lääne-Balkani ja idapartnerluse riikides, või nende toimimine peatada, samuti mõjutada valimisi ja toetada äärmuslikke liikumisi, võttes arvesse asjaolu, et küberrünnete ulatus kasvab pidevalt;

Neljapäev, 10. oktoober 2019

11. tunnistab teenuseosutajate ja -platvormide võetud vabatahtlike meetmete positiivset mõju väärinfo vastu võitlemisele, kaasa arvatud uued reeglid, mille eesmärk on suurendada tegevusjuhendis sotsiaalmeedias esitatava valimisreklaami läbipaistvust, samuti komisjoni ja liikmesriikide poolt eelmisel aastal rakendatud meetmed, ning tuletab neile meelde nende ühist vastutust väärinfo vastase võitluse eest;

12. tuletab meelde oma 25. oktoobri 2018. aasta resolutsiooni, kus ta nõudis pärast Cambridge Analytica skandaali, et Facebook rakendaks mitmesuguseid meetmeid, et vältida sotsiaalse platvormi kasutamist valimistesse sekkumiseks; märgib, et Facebook ei ole enamiku nende taotluste puhul järelmeetmeid võtnud;

13. on arvamusel, et valimistesse sekkumine ühes liikmesriigis mõjutab ELi tervikuna, niivõrd kuivõrd see võib mõjutada ELi institutsioonide koosseisu; on veendunud, et neid ohte ei saa leevendada üksnes riiklikud ametiasutused, kes töötavad omaette, ega üksnes erasektori eneseregulatsioon, vaid selleks on vaja koordineeritud mitmetasandilist ja paljusid sidusrühmi hõlmavat lähenemisviisi; on arvamusel, et nii ELi kui ka rahvusvahelisel tasandil tuleks välja töötada õigusraamistik hübriidohtudega, sealhulgas küberrünnete ja väärinfoga tegelemiseks, et võimaldada ELi jõulist reageerimist;

14. kordab siiski, et välja tuleb töötada tugev ühine Euroopa poliitika, et tegeleda tõhusalt nii välisriikide sekkumise kui ka väärinfo levitamise kampaaniatega kindla ELi teabevahetuse kaudu veebiplatvormide ja teenuseosutajatega;

15. kutsub kõiki asjaosalisi jätkama pingutusi selle nimel, et demokraatlik protsess ja valimised oleksid kaitstud välismaiste riiklike ja valitsusväliste osalejate sekkumise ja manipuleerimise eest; juhib eelkõige tähelepanu vajadusele parandada juba varases eas kultuuri ja koolituse abil meediapädevust ja kodanikuõpetust, et väärinfo levitamise kampaaniate sihtrühmal oleks võimalik tuvastada erapoolikut teavet; ergutab seetõttu liikmesriike lisama koolide õppekavadesse meediapädevuse erikursused ning töötama välja teavituskampaaniaid, mis on suunatud väärinfo suhtes vastuvõtlikumatele elanikkonnarühmadele;

16. väljendab muret ELi sõltuvuse pärast välistehnoloogiatest ja riistvarast; rõhutab, et EL peab püüdma suurendada oma suutlikkust, kuna see piirab välismaiste osalejate võimalusi kuritahtlikuks sekkumiseks valimistesse;

17. kordab oma üleskutset komisjonile ja liikmesriikidele luua innovatsioonisõbralik keskkond, mis põhineb turumajanduse põhimõtetel ja põhiõiguste kaitsel, et Euroopa ettevõtjad saaksid realiseerida oma täieliku potentsiaali ja kasutada nende õiguste kaitset konkurentsieelisena;

18. nõuab riikliku ja Euroopa tasandi rahastamist, et tugevdada strateegilise kommunikatsiooni suutlikkust võitluses vaenulike kolmandate isikutega ning vahetada selles valdkonnas teavet ja parimaid tavasid, sealhulgas nii praeguse kui ka 2020. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku raames, muu hulgas programmi „Euroopa horisont“ ja digitaalse Euroopa programmi kaudu; rõhutab, et sellised programmid peaksid sisaldama piisavaid kaitsemeetmeid, et tagada rahvusvahelise õiguse ja inimõiguste range järgimine, eriti kui rahastatakse kolmandaid riike;

19. rõhutab vajadust jätkuvalt toetada ja edendada vastutustundlikku ajakirjandust ja toimetusvastutust nii traditsioonilise kui ka uue meedia puhul, et lahendada probleeme kontrollimata või ühekülgse tendentsliku teabega, mis vähendab kodanike usaldust sõltumatu meedia vastu;

20. rõhutab, kui oluline on toetada avalik-õiguslikku meediat, mis ei sõltu rahaliselt erasektori rahastamisallikatest ning võib seetõttu pakkuda üldsusele kvaliteetset ja erapooletut teavet, tagades ja säilitades samal ajal nende sõltumatuse poliitilisest sekkumisest;

21. kordab, et toetab Euroopa demokraatia rahastut, mis toetab oma olulise tegevusega organisatsioone, kes võitlevad libauudiste ja väärinfo vastu;

22. on seisukohal, et EL peaks töötama välja praktilised lahendused, et toetada ja tugevdada demokraatlikku, sõltumatut ja mitmekesist meediat ELi naabruses asuvates riikides ja Lääne-Balkani riikides, mis on ELiga ühinemas;

23. nõuab, et ELi idanaabruse strateegilise kommunikatsiooni töörühma ajakohastataks, andes sellele alalise staatuse Euroopa välisteenistuses ning suurendades olulisel määral selle rahastamist ja töötajate arvu;

24. juhib tähelepanu sellele, et kuna valimistesse sekkumisest ja väärinfo levitamise kampaaniatest tulenevad riskid on keerukad, on nende riskide tuvastamiseks ja juhtimiseks vaja teha sektoritevahelist koostööd, kuhu oleksid kaasatud pädevad asutused ja sidusrühmad;

25. palub komisjonil liigitada valimistega seotud seadmed elutähtsaks taristuks tagamaks, et rikkumise korral oleks võimalik reageerida kooskõlas küberjulgeoleku direktiiviga ([9]);

26. tuletab meelde, et märkimisväärne osa sellistest pahatahtlikest sekkumistest kujutab endast Euroopa andmekaitse ja eraelu puutumatuse kaitse eeskirjade rikkumist; kutsub riiklikke andmekaitseasutusi üles kasutama täiel määral oma volitusi, et uurida andmekaitse-eeskirjade rikkumisi ning kehtestada hoiatavad sanktsioonid ja karistused;

27. kordab oma nõuet, et liikmesriigid uuriksid Eurojusti toetusel väidetavat interneti poliitilise ruumi ebaseaduslikku kasutamist välisjõudude poolt;

28. kutsub komisjoni üles jätkama välisriikide sekkumise mõju jälgimist kogu Euroopas ja täitma kohustust, mille on pühalikult võtnud ametisseastuv president Ursula von der Leyen, milleks on tegeleda ohtudega, mis tulenevad välisriikide sekkumisest meie Euroopa Parlamendi valimistesse ([10]);

29. palub komisjoni järgmisel asepresidendil ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal seada võitlus väärinfo vastu välispoliitika keskseks eesmärgiks;

30. kutsub komisjoni üles hindama võimalikke seadusandlikke ja muid kui seadusandlikke meetmeid, mis võivad viia sotsiaalmeediaplatvormide sekkumiseni eesmärgiga süstemaatiliselt märgistada bottide jagatav infosisu, vaadata läbi algoritmid, et muuta need võimalikult erapooletuks, ning sulgeda selliste inimeste kontod, kes on seotud ebaseadusliku tegevusega, mis on suunatud demokraatlike protsesside takistamisele või vihakõne õhutamisele, ohustamata seejuures väljendusvabadust;

31. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama avalikke institutsioone, mõttekodasid, valitsusväliseid organisatsioone ja rohujuure tasandi küberaktiviste, kes tegelevad propaganda ja väärinfoga seotud küsimustega, ning andma rahalist toetust ja tuge avalikkuse teadlikkuse suurendamise kampaaniateks, mille eesmärk on suurendada ELi kodanike vastupanuvõimet väärinfole;

32. tuletab meelde, kui oluline on rikkumisest teatajate roll demokraatia ja juhtimise kaitses avalikes huvides teabe avaldamisel; kutsub Euroopa Nõukogu liikmesriikide ametiasutusi üles kehtestama rikkumisest teatamise poliitika ja seda levitama, lähtudes soovituses CM/Rec(2014)6 esitatud 20 põhimõtte järgimisest; tuletab meelde hiljuti vastu võetud direktiivi rikkumisest teatajate kaitse kohta;

33. tuletab meelde, et EL eraldab 4,175 miljardit eurot meetmetele, mille eesmärk on toetada meediavabadust ja uurivat ajakirjandust, kaasa arvatud reageerimismehhanism ajakirjandus- ja meediavabaduse rikkumiste puhul ning ajakirjanike tegeliku kaitse tagamiseks;

34. on seisukohal, et EL saab kaitsta oma demokraatlikke protsesse ainult siis, kui välisriikide autoritaarsest sekkumisest mõeldakse terviklikult ja tegeletakse haavatavustega demokraatliku valitsemistava ja institutsioonide, sealhulgas Euroopa tasandi erakondade kõikides aspektides;

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (ELT L 194, 19.7.2016, lk 1).

([10]) „Liit, mis seab kõrgemad sihid. Minu tegevuskava Euroopa jaoks“, Ursula von der Leyen – Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjonile (2019–2024) (2019), https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf, lk 21.

35. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles pidama arutelusid sidusrühmadega ja rahvusvaheliste partneritega, sealhulgas rahvusvahelistel foorumitel, et parendada hübriidohtude vastu võitlemise meetmeid;

36. rõhutab, et NATO ja selle tippkeskused on oluline vahend, mis võimaldab Euroopal tugevdada Atlandi-ülest sidet ja suurendada nii Euroopa kui ka Põhja-Ameerika vastupanu väärinfole;

37. kutsub komisjoni üles tegelema Euroopa tasandi erakondade ja sihtasutuste välisrahastamise küsimusega, takistamata Euroopa avaliku ruumi loomist, mis ulatub Euroopa Liidust väljapoole, ning algatama arutelu liikmesriikidega, et käsitleda neid küsimusi seoses riigi tasandi erakondade ja poliitiliste sihtasutustega;

38. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjonile, nõukogule ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.